

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

D66
1982
10

S. W. B.

BELEID

BELEIDSNOTA

Stichting Wetenschappelijk Bureau

BIBLIOTHEEK RU GRONINGEN

1513 6092

**BELEIDSNOTA
VAN DE
STICHTING WETENSCHAPPELIJK BUREAU
D'66**

juni 1982

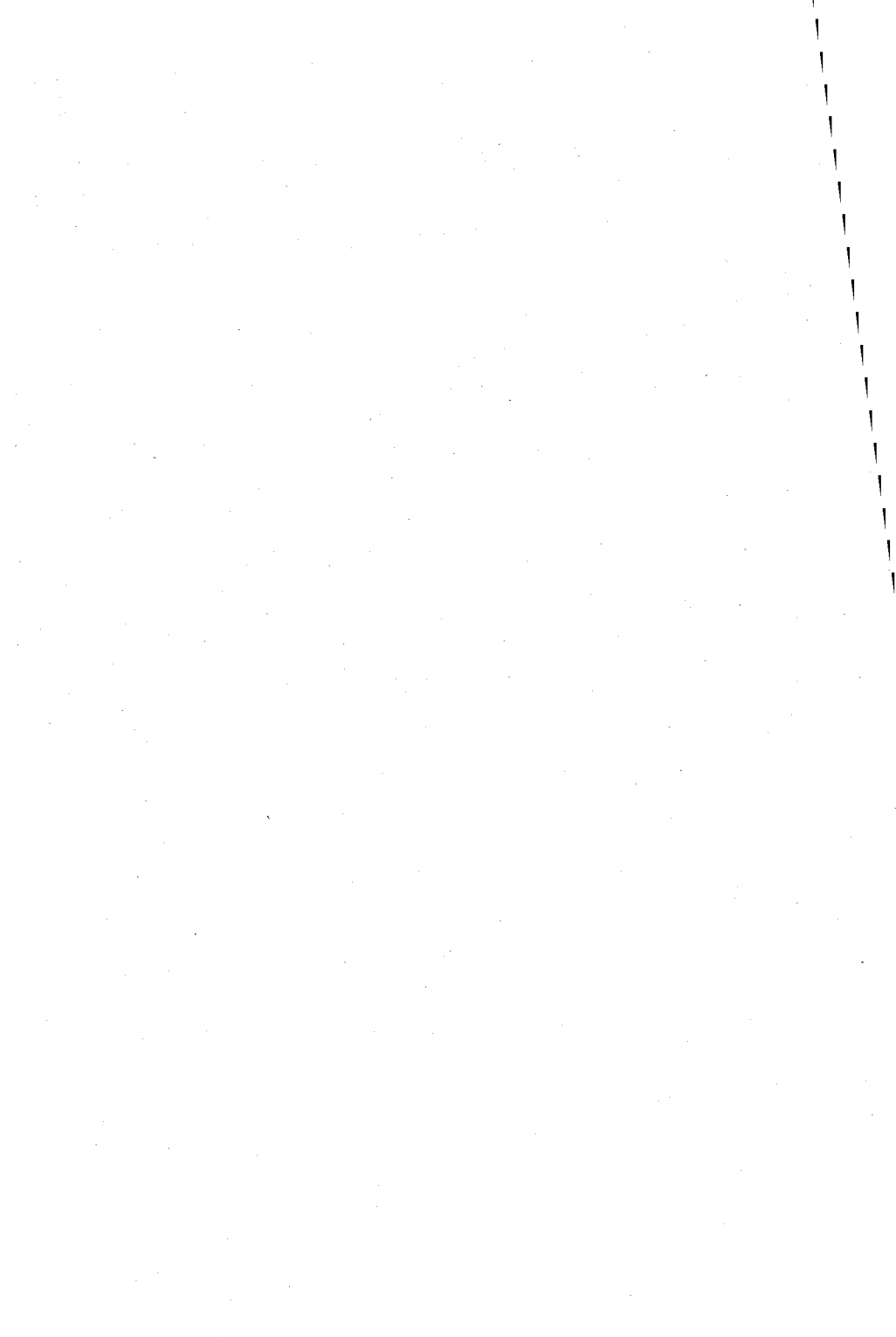
1. INLEIDING

Op het D'66 congres van november 1981 is het bestuur van de SWB grotendeels vernieuwd. Het nieuwe bestuur vond het noodzakelijk, het beleid opnieuw in zijn geheel te bezien en dat in een beleidsnota gestalte te geven.

Een belangrijk deel van SWB-beleid is inhoudelijk beleid. De instrumenten om dit beleid ten uitvoer te brengen zijn weliswaar niet sterk - de SWB is bij de uitvoering geheel afhankelijk van de inzet van vrijwillig werkende leden van D'66; toch kan van goed gemotiveerde plannen met een goede organisatorische ondersteuning een belangrijke impuls uitgaan op het denken binnen D'66. Dit inhoudelijk beleid (dat gestalte krijgt in een aantal projectvoorstellen) hangt samen met een visie op de maatschappelijke problemen van het moment. Enkele opmerkingen hierover gaan dan ook aan de projectvoorstellen vooraf.

Na de uiteenzetting over het inhoudelijk beleid volgt een deel over organisatorisch en financieel beleid. Dit deel kan in samenhang worden gelezen met de gelijktijdig verschijnende nota HOE WERKT DE SWB D'66 ?

Het inhoudelijke deel van deze nota (par.2-3) is een CONCEPT, dat in de partij wordt gebracht ter discussie. Reacties op de hier aangedragen thema's zijn zeer welkom. Het SWB-bestuur heeft gemeend zich met eigen suggesties voor het inhoudelijke beleid tot de partij te moeten richten; de paragrafen 2 en 3 hebben echter meer de bedoeling ideeën los te maken bij de leden van D'66, dan nu al een SWB-beleid vast te leggen. Aan de hand van de binnengekomen reacties zal in het najaar van 1982 de nota worden bijgesteld.

2. ENKELE MAATSCHAPPELIJKE ONTWIKKELINGEN.

In deze paragraaf worden maatschappelijke ontwikkelingen geschetst en aan de hand daarvan worden thema's genoemd die binnen de SWB bestudeerd kunnen worden. Deze paragraaf is louter beschrijvend, en heeft niet de pretentie een D'66 visie te presenteren.

2.1. Relatie burger - samenleving.

De ideeën over de relatie burger - samenleving uit de jaren '60 blijken aan een herwaardering toe. Democratisering blijkt lang niet overal tot grotere betrokkenheid van mensen te leiden. Er ontstaat her en der verzet tegen een plicht om te participeren; in vele gevallen gaat dit zover, dat mensen zich lijken af te sluiten voor de samenleving. Er is ook teleurstelling over de resultaten van democratisering: veelal heeft deze geresulteerd in een kakofonie van opinies, terwijl besluiten toch elders genomen lijken te worden.

Wat betreft de rol van de overheid in de samenleving is verzet merkbaar tegen te grote bemoeizucht en de veelheid van bureaucratische regels. De materiële verworvenheden van de verzorgingsstaat worden wel geaccepteerd, maar in brede kring lijkt onvrede te bestaan met de paternalistische aspecten daarvan; overigens blijken ook veel mensen te vinden, dat de verzorgingsstaat voor hèn niet meer goed genoeg zorgt.

Inmiddels zijn er ook tekenen van nieuw eigen initiatief van mensen, bijvoorbeeld van werklozen die voor zichzelf activiteiten organiseren. Veel van dit initiatief blijkt echter niet in de officiële kaders te passen en vindt daarom plaats in een zwart (of grijs) circuit.

Mogelijke te bestuderen onderwerpen:

- Jeugd, werkloosheid en samenleving: hoe groot is de ontmoedigende werking van werkloosheid op de jeugd en wat kan daartegen worden gedaan?
- Soorten van democratie: hoe wel democratiseren, hoe niet?
- Werklozenbeleid: hoe maatschappelijk nuttige activiteit in georganiseerd verband ("arbeid") te organiseren voor

werklozen, en hoe de bestaande arbeidsorganisatie daarop aan te passen?

- Het besturingsconcept van de overheid, met name bestuurs-instrumentarium, planning en financiering (zie Commissie Vonhoff).
- De relatie tussen bestuurlijke reorganisatie en financiële heroverweging.

2.2. Emancipatiebewegingen.

Vele groepen in de samenleving zijn zich bewust geworden van een achterstelling, en ijveren voor de opheffing daarvan. De grootste van deze groepen is die van de vrouwen. In de komende periode zal het streven naar gelijkberechtiging van vrouwen belangrijke maatschappelijke effecten hebben. Op vele terreinen zal worden gestreefd naar herverdeling van taken tussen mannen en vrouwen, zoals bij betaald werk op alle niveaus, verzorging van kinderen en huishouding, vrijwilligerswerk. Economische onafhankelijkheid van volwassenen van elkaar is voor de emancipatiebeweging een belangrijke einddoel met grote maatschappelijke gevolgen.

Een grote groep die in de komende periode meer rechten zal opeisen vormt die van de raciale en culturele minderheden; hun aantal bedraagt in Nederland op het moment 500.000 en dit breidt zich in de komende tientallen jaren naar verhouding sterk uit. In de komende periode zal beslist moeten worden of deze mensen worden geïntegreerd in de Nederlandse samenleving, of dat zij hun culturele identiteit volledig blijven behouden. Met name bij in Nederland geboren leden van minderheidsgroepen kan dat spanningen opleveren. Ook Nederlanders die wonen in wijken met veel leden van minderheidsgroepen kunnen met spanningen te maken krijgen.

Andere groepen die naar opheffing van achterstelling streven zullen ook hun stempel op de maatschappelijke gebeurtenissen zetten, zoals homoseksuelen.

Mogelijk te bestuderen onderwerpen:

- Veranderende positie van vrouwen en mannen in de samenleving.

- Rechtspositie minderheden.
- Multiraciale samenleving in 2000.

2.3. Economische situatie.

De huidige situatie wordt gekenmerkt door een aanhoudende recessie, structurele veranderingen in de samenstelling van de industrie, en een door technologische ontwikkelingen dalende vraag naar arbeid in de industrie en de dienstensector. Bij de veranderende structuur moeten nieuwe stimulerings-instrumenten worden ontwikkeld, terwijl voor het stimuleringsbeleid minder middelen beschikbaar zijn dan vroeger. Het is niet meer duidelijk of de traditionele doeleinden van de Nederlandse economische politiek (volledige werkgelegenheid, evenwichtige betalingsbalans, aanvaardbare inkomensverdeling, lage inflatie) alle tegelijkertijd gehandhaafd kunnen worden. Het totaalbeleid is tenslotte onscherp, doordat in de officiële indicatoren van het economisch verkeer de informele en de huishoudelijke sectoren niet worden meegenomen: het belang van deze sectoren in het geheel lijkt toe te nemen.

*niet
Comis-
sion*

Mogelijk te bestuderen onderwerpen:

- Doeleinden macro-economisch beleid: in hoeverre kunnen de genoemde doelstellingen van het macro-economisch beleid worden gehandhaafd? Welk instrumentarium kan daarvoor, gegeven de veranderende structuur, worden ontwikkeld?
- Rol van de overheid in het economisch systeem: indien de rol van de overheid in termen van beslag op het nationaal inkomen dient te worden gestabiliseerd of teruggedrongen, welke rol resteert er dan voor de overheid?
- Innovatiebeleid: er vinden verschuivingen plaats tussen en binnen bedrijfstakken; hoe moet het innovatiebeleid hierop inspelen? Waar liggen de politieke keuzen? Dient er ook gericht innovatiebeleid gevoerd te worden in andere sectoren dan de industrie, zoals landbouw en diensten?
- Europees economisch beleid: welke rol is er bij het economisch beleid voor de Europese samenwerking? Dient de Europese Commissie bijvoorbeeld meer bevoegdheden te

krijgen op het gebied van mededingingsbeleid? In hoeverre is de vooraanstaande plaats van het landbouwbeleid in het Europese beleid nog verantwoord?

- Verhoging flexibiliteit economisch systeem: het systeem wordt nu gekenmerkt door koppelingen die verstarrend werken (indexeringen, koppeling sociale zekerheid - loon en ambtenarensalarissen - gemiddeld loonniveau); welke koppelingen moeten omwille van de flexibiliteit lossers worden gemaakt, en welke omwille van sociale rechtvaardigheid juist vastgehouden?
- Informele economie: op welke wijze kunnen informele en formele economie beter worden geïntegreerd? In hoeverre liggen hier kansen voor kleine bedrijven, bijvoorbeeld ambachtelijke of reparatiebedrijven?
- Midden- en kleinbedrijf: deze sector is een belangrijke bron van nieuwe werkgelegenheid; welke belemmeringen in de sfeer van regelgeving en belastingwetgeving zijn een obstakel voor (al dan niet nieuwe) midden- en kleinbedrijven?

(over) ONDERWIJS - een flexibel systeem.
Pol. Functie Technologie

2.4. Arbeidsverhoudingen.

Door de dreiging van werkloosheid wordt het voor werknemers steeds meer van belang, kwaliteit te leveren, en bij sollicitaties kwaliteit te laten zien. Het presenteren, in tijden van voorspoed wat minder dringend, wordt weer vereist. Het is de vraag of het onderwijs daarop voorbereid: het sluit niet goed aan op de meeste banen en het wordt steeds meer gericht op gelijke kansen in plaats van selectie. Mede in verband met de crisis is weinig voortgang meer in de democratisering van het arbeidsbestel, terwijl toch een goede betrokkenheid bij de arbeid voor velen motiverend werkt. De functie van de arbeid in de samenleving wordt overigens geringer, met name door de opkomst van deeltijdarbeid; vele regelingen gaan nog wél uit van (volletijd) arbeid als normale vorm van participatie aan de samenleving.

Mogelijk te bestuderen onderwerpen:

- Relatie onderwijs/arbeidsmarkt: meer beroepsgericht onderwijs? Meer stages? Meer onderwijs gebaseerd op concrete (beroeps)ervaring?

- Democratisering arbeidsbestel: doorgaan met ondernemingsraden, of meer nadruk op werkoverleg? Zeggenschapsverhoudingen in alle ondernemingen gelijk trekken of niet? *nee*
- Mogelijk ontstaan dubbele arbeidsmarkt: één in sectoren waar de arbeidsproductiviteit verhoogd wordt, één waar dat niet het geval is (met consequenties voor de loonvorming?).
- Herziening primaat van de arbeid, met name volletijdarbeid, in sociale regelingen.

2.5. Nood.

Velen hebben weer de ervaring dat de nood aan de man komt. Maatschappelijke eisen worden er concreter door. Politiek gesproken betekent deze situatie minder mogelijkheid tot consensuspolitiek. Het politieke handwerk, besluiten te nemen en door te voeren waarmee een belangrijk deel van de pressiegroepen het oneens is, zal opnieuw moeten worden geleerd.

Mogelijk te bestuderen onderwerp:

- Rechtvaardige verdeling (van geld, van milieu, van arbeid): wat zijn onze criteria?

2.6. Natuurlijke hulpbronnen.

Door de economische problemen bestaat aandrang tot het ruimer stellen van milieu-eisen. Dit zou echter betekenen dat het milieu op kortere of langere termijn toch weer onherstelbare schade zou lijden. In Nederland is de kwaliteit van lucht en water (afgezien van Rijn en Noordzee) op het moment niet erg slecht, maar natuur en landschap lopen groot gevaar door verstedelijking en intensivering van de landbouw. Op energiegebied zijn de problemen wat geringer, respectievelijk meer onderdeel van de algemene economische problemen geworden (prijs); de komende tijd zal worden beheerst door een strijd over de vraag of de energievoorziening centraal of decentraal moet plaats vinden.

De winning van bulkgrondstoffen (zand, grind, klei, mergel) gaat in Nederland gepaard met steeds grotere landenschappelijke ingrepen. Oplossingen op lange termijn zijn

nog niet in zicht. Op internationaal vlak kunnen spanningen ontstaan door de monopoliepositie van sommige leveranciers op de markt van strategische grondstoffen; in het algemeen is de afhankelijkheid van de EG op grondstoffengebied (met name van Zuidelijk Afrika) vrij groot. Fysieke uitputting nadert deze eeuw voor goud en kwik.

Mogelijk te bestuderen onderwerpen:

- Normstelling en innovatie: kan door doelgerichte normstelling, aangevuld met bijvoorbeeld aankoopbeleid, innovatie worden bevorderd? *kan dat niet in (de) W. Oorlogstijd*
- Instrumenten van milieubeleid op langere termijn: hoe te bevorderen dat milieubeleid in ruime zin geïntegreerd wordt in het totale beleid?
- Structuur van de energievoorziening.
- Bulkgrondstoffenbeleid in Nederland.
- Internationaal grondstoffenbeleid.

2.7. Internationale ontwikkelingen.

Door interne oorzaken neemt de interne stabiliteit van de Sovjet-Unie af, terwijl tegelijkertijd de band tussen de V.S. en West-Europa lossier wordt. Dit roept vragen op met betrekking tot de toekomstige veiligheid van West-Europa.

"Noord" en "Zuid" worden in economische zin steeds moeilijker te hanteren begrippen. Dit roept de vraag op, of de huidige structuur van het internationale overleg over ontwikkelingsaangelegenheden nog wel adequaat is. De Noord-Zuid tegenstelling is dan ook steeds meer een politiek probleem, dat voortkomt uit het feit dat de invloed van de Derde Wereld in de belangrijkste internationale instituties (Veiligheidsraad, IMF, Wereldbank, GATT) achter is gebleven bij de snel gegroeide politieke en economische invloed. In het Noorden overweegt hoe langer hoe duidelijker een defensieve opstelling ten opzichte van de ambities van de Derde Wereld in dezen.

Mogelijk te bestuderen onderwerpen:

- Oost-West relatie.
- West-West relatie.
- Europees veiligheidsbeleid.

- Politieke en economische betekenis van ontwikkelingssamenwerking als mondiaal verschijnsel.
- Samenhang economisch beleid-ontwikkelingssamenwerking in Nederland.
- Effectiviteit van ontwikkelingssamenwerking.

N.B. Bij deze lijst van projectvoorstellen moet worden benadrukt dat al deze voorstellen en projectbeschrijving en voorlopig zijn. De beschrijving van maatschappelijke problemen, en de daaruit voortvloeiende studiegebieden, kunnen naar aanleiding van reacties op deze nota alsnog worden bijgesteld, aangevuld of geschrapt.

In een bijlage worden bij wijze van voorbeeld drie nadere uitwerkingen van projecten gegeven.

3. VERDERE TE BESTUDEREN ONDERWERPEN.

In een aantal sectoren bestaat geen SWB-nota. Deze nota's vervullen onder meer de functie van beargumenteerde uitwerking van beleids- en verkiezingsprogramma's, reden waarom het SWB-bestuur streeft naar het uitbrengen van een nota op elk van de bestreken vakgebieden. Terreinen waarop de noodzaak tot het produceren van een nota bestaat, zijn onder meer:

- integrale onderwijsvisie
- milieu
- gezondheidszorg
- binnenlands bestuur en staatsbestel
- integrale visie welzijnsbeleid
- justitieel beleid
- belastingstelsel en sociale verzekeringen
- verkeer en vervoer
- industriebeleid.

Het streven is erop gericht uiterlijk in 1984 op elk van deze beleidsterreinen een nota te publiceren.

4. INSTRUMENTEN.

Welke instrumenten heeft het SWB-bestuur om deze onderwerpen te laten bestuderen? De bezetting van het bureau is gering, het bestuur heeft primair bestuurlijke taken. Het grootste deel van het werk moet worden gedaan door vrijwillig meewerkende deskundigen. Twee vormen van samenwerking tussen deze deskundigen zijn mogelijk: in werkgroepen en in projectgroepen.

Werkgroepen bestaan sinds de oprichting van de SWB. Zij hebben niet alleen tot taak studies te verrichten en die in nota's neer te leggen, maar ook om de fracties te adviseren en van tijd tot tijd concepten voor programma's te maken.

Het werken in werkgroepen heeft belangrijke voordelen:

- werkgroepleden motiveren elkaar; dit verhoogt zowel de bevrediging die de werkgroepleden ervaren, als de produktiviteit van de werkgroep;
- werkgroepvergaderingen zijn een belangrijke bron van informatie voor werkgroep- en fractieleden;
- werkgroepen vormen een continu bestaand lichaam, ook al kan de bezetting wisselen, en dit is voor fractieleden van groot belang;
- in werkgroepen kunnen jonge leden worden opgevangen en "opgeleid" tot deskundige leden met ervaring.

Tegenover deze voordelen staan ook nadelen:

- doordat in werkgroepen mensen uit één sector verenigd zijn, dreigt het gevaar dat het betreffende belang van de eigen sector niet voldoende wordt beseft; dit kan leiden tot politieke meningsverschillen, bijvoorbeeld met het betrokken fractielid, maar vaker nog met programmacommissie en hoofdbestuur; ook de toevallige samenstelling van de werkgroep kan hierbij een rol spelen;
- in werkgroepen ontbreekt het vaak aan economische en bestuurlijke deskundigheid op het beleidsterrein van de werkgroep; mensen met zulke deskundigheid blijken eerder naar de economische en bestuurlijke werkgroepen te trekken, dan naar de "sectorale" werkgroepen;
- in verschillende werkgroepen heeft zich een proces voorgedaan waarbij, door de openheid van de werkgroep, mensen

met veel kennis en/of ervaring op het betreffende beleidsterrein het lidmaatschap opgaven, omdat zij de ervaring hadden geen discussies op hun niveau te kunnen voeren; dit heeft uiteraard gevolgen voor de kwaliteit van het werk van de werkgroep;

- de tijd om een nota te schrijven ontbreekt vaak bij werkgroepleden; soms hangt dit ook samen met een overmaat aan actueel werk in de vorm van adviezen aan fracties.

Deze overwegingen leiden ertoe, dat het SWB-bestuur meer dan in het verleden ernaar zal streven nota's te laten samenstellen door interdisciplinaire projectgroepen. In het algemeen zullen in deze projectgroepen één of meer werkgroepleden zitting hebben; daarnaast is er plaats voor mensen met grote ervaring en/of deskundigheid op het betreffende terrein, die niet aan werkgroepen deelnemen, terwijl ook op een goede economische en bestuurlijke inbreng gelet zal worden. Het bestuur hoopt hiermee zowel de produktie als de kwaliteit van nota's te verhogen.

Dit houdt overigens niet in dat het werkgroepsysteem wordt verlaten. Vooral vanwege het belang van werkgroepen voor fracties zal hun activiteit worden gestimuleerd. Waar werkgroepen in staat en bereid zijn nota's te produceren, zal dat sterk worden bevorderd. Het werken in projectgroepen binnen de werkgroep, zoals nu al in enkele werkgroepen plaats vindt, wordt daarbij toegejuicht en waar mogelijk door het bestuur bevorderd; wel moet daarbij de samenstelling van de projectgroep in het oog worden gehouden (volgens bovenstaande criteria).

In sommige gevallen wordt in een sectie zo nauw samengewerkt, dat de sectie-coördinatievergaderingen taken kunnen overnemen die hierboven zijn toebedeeld aan werk- of projectgroepen. In die gevallen wordt deze ontwikkeling gestimuleerd.

5. INTERNE ORGANISATIE.

Om het projectenwerk van de grond te krijgen zal een inventarisatie worden gemaakt van leden en sympathisanten van de partij, die voor benoeming in een projectgroep in aanmerking komen. Ideeën voor projecten, die hierbij opkomen, zullen in het beleid worden meegenomen.

Een gerichte en doorzichtige besluitvorming over het projectenbeleid wordt nagestreefd, onder andere door het verspreiden van deze beleidsnota.

Geprobeerd zal worden te komen tot een doelmatige planning van werkgroep-activiteiten: werkgroepen zouden aan het begin van het jaar een werkplan moeten opstellen. Verder zal een voortgaande lijst van nota's in portefeuille worden bijgehouden. Tussen werkgroepen en programmacommissie moet een effectieve communicatie komen, onder duidelijk afgebakende taakomschrijvingen.

De service aan werkgroepen en werkgroepleden zal worden verbeterd. In dit kader zal er onder andere aan het begin van het seizoen 1982-83 een "SWB-jaarboekje" worden uitgegeven, ter verspreiding onder de werkgroepleden.

Verder zal een verspreidingsvorm worden geschapen voor produkten van werkgroepen die niet aan de vereisten voor een nota voldoen, maar die wel ruimere bekendheid verdienen (zoals grote notitiës ten behoeve van fractieleden), in de vorm van een nieuwe reeks publikaties, die de naam "Ter Discussie" zal dragen.

6. VERBREDING VAN DE DOELGROEP.

Voorzover SWB-werkgroepen voor fracties werken, vindt dit vrijwel uitsluitend plaats voor de fracties in de Tweede Kamer en het Europees Parlement. Er zal naar worden gestreefd deze dienstverlening uit te breiden tot de fracties in de Eerste Kamer, Provinciale Staten en gemeenteraden, één en ander binnen de grenzen van het mogelijke. Een vorm van reglementering van adviesaanvragen door fracties in lagere overheidsorganen zal nodig zijn.

Een effectieve vorm om iets te doen ten behoeve van deze laatste doelgroep is het maken van cursusmateriaal t.b.v. de PSVI en het leveren van sprekers voor PSVI-cursussen. Werkgroepen worden gestimuleerd om op deze wijze met de PSVI samen te werken. Een actieve inbreng van werkgroepen is ook mogelijk in het blad "Voor d'raad", dat door PSVI en SWB gezamenlijk wordt opgezet ten behoeve van gemeenteraadsfracties.

7. EXTERNE CONTACTEN.

De marketing van nota's wordt op doelmatige leest geschoeid; vormgeving, tijdstip en plaats van uitbrengen, gerichte benadering van de pers, prijsstelling en de verkoopstrategie, zijn daarbij de elementen.

Overwogen wordt naast de reeks deskundigen-nota's een reeks meer op het publiek gerichte publikaties uit te brengen.

Ter verbetering van het image van de SWB dient over een termijn van enkele jaren het contact met wetenschappelijke en/of beleidsorganisaties (WRR, studiestichtingen andere partijen, SCP, CPB etc.) geïntensiveerd te worden.

Ter verhoging van de bekendheid van de SWB binnen de partij zal de SWB-rubriek in de Democraat een face-lift ondergaan, en in principe tot een volle pagina worden uitgebreid.

8. BUREAU.

Om de vergrote taken naar behoren te kunnen uitvoeren is versterking van het bureau nodig. Nu al is de bezetting van het bureau klein in vergelijking met de hoeveelheid taken die worden verwacht. Wanneer we ervan uitgaan dat knelpunten in het uitvoerende vlak kunnen worden opgelost door incidentele maatregelen (vrijwilligers, hulp van andere bureauleden indien nodig), moet uitbreiding in de eerste plaats worden gezocht in het aantrekken van één of meer nieuwe beleidsmedewerkers. Nader zal worden uitgewerkt welke deskundigheid en ervaring van deze medewerk(st)er(s) worden verwacht.

9. FINANCIEN.

Het verwerkelijken van deze plannen betekent dat de financiële basis van de stichting zal moeten worden verbreed.

Potentiële geldgevers zijn:

- de cliënten van de SWB, t.w. de fracties in Eerste en Tweede Kamer, Europees Parlement, Provinciale Staten en gemeenteraden; tegenover een tegemoetkoming van hun kant kan hier de toezegging staan tot het leveren van diensten in de vorm van publikaties en adviezen;
- leden van D'66, die een gift aan de SWB willen verstrekken;
- sympathisanten van D'66, die onvoldoende binding met de partij hebben voor een lidmaatschap maar die hun sympathie wel tot uitdrukking zouden willen brengen in een gift aan de SWB.

Onder elk van deze doelgroepen zal een campagne worden gestart. Verder kunnen inkomsten worden vergroot door een grotere afzet van publikaties, en mogelijk uit een nieuwe serie publiekspublikaties en abonnementen op "Voor d'raad".

Inspanningen tot beheersing van de kosten hebben een minder groot effect op de financiële positie van de SWB als gevolg van de subsidiestructuur. De variabele kosten vormen bovendien een betrekkelijk gering deel van de totale uitgaven. Niettemin dient aan de uitgavenkant voortdurend een zuinig beleid te worden gevoerd.

10. PROCEDURE VAN DEZE NOTA.

Delen van deze nota worden gepubliceerd in de Democraat. Reacties met name op de paragrafen 2 en 3 worden op een zodanig tijdstip ingewacht, dat bijstelling in najaar 1982 kan plaatsvinden. Hiervan wordt opnieuw kond gedaan in de Democraat. Exemplaren van deze nota worden gestuurd naar werk- en projectgroepen, HB, fracties Eerste en Tweede Kamer, Europees Parlement en Provinciale Staten, PSVI, PEAC, JOAC, Adviesraad, en verder op aanvraag naar een ieder.

BIJLAGE

PROJECTBESCHRIJVINGEN

Hierna volgen de voorlopige beschrijvingen, bij wijze van voorbeeld, van enkele mogelijke projecten.

1. Jeugd, werkloosheid en samenleving.

De jeugdfase is in onze huidige samenleving er een, waarin men zich met behulp van onderwijs voorbereidt op een plaats in de maatschappij.

In de jeugdfase behoeven de betrokkenen derhalve geen (zware) maatschappelijke verantwoordelijkheden op zich te nemen. Daardoor kan juist vanuit deze jeugdfase een (gezonde) maatschappijkritiek verwacht worden, omdat jeugdigen meer vrijblijvend van een afstand tegen het systeem kunnen aankijken.

De jeugdfase gaat over in een fase waarin men in die (bekritiseerde) maatschappij een eigen verantwoordelijkheid op zich neemt. Dit proces stagneert als er jeugdwerkloosheid optreedt. Op grote schaal kan dit belangrijke gevolgen hebben voor de samenleving. De meer en minder jongeren worden min of meer gedwongen in een situatie gehouden (en versterkt door de toenemende leeftijd) waarin kritiek op het systeem voor de hand ligt. Agressie en frustratie, ook op grote schaal, zullen het gevolg zijn van de groeiende kritiek op de samenleving, in combinatie met de poging binnen die samenleving een geaccepteerde plaats te veroveren.

Bij doordenking dienen de relaties tussen arbeid - inkomen - uitkering aan bod te komen. Voorts zal er gezocht moeten worden naar creatieve oplossingen voor herverdeling van betaalde arbeid, recht op inkomen, gericht onderwijs, studieverloven, verhoging flexibiliteit binnen betaalde arbeidscircuit, enz. enz. Een en ander dient onderbouwd te worden met een prognose van de ontwikkelingen van de werkgelegenheid onder de jeugd op basis van verwachtingen rond de vraag (betaalde arbeid) en aanbod (demografische ont-

wikkelingen). Deze prognose kan tot gevolg hebben dat men voor de korte en de (middel)lange termijn tot verschillende aanbevelingen komt.

2. Afschaffing beperkingen midden- en kleinbedrijf.

De voortdurend herhaalde bewering dat de toekomst van de werkgelegenheid in het midden- en kleinbedrijf zit is een Amerikaans ervaringsfeit dat uitentreure in Nederland wordt herhaald als iets dat ook voor Nederland zou gelden. (Tussenvraag: deugen die Amerikaanse cijfers?). Probleem: geldt wat in Amerika geldt ook voor Nederland? Er zijn wat heet sociologische of culturele verschillen tussen die landen, d.w.z. verschillen in houding tegenover zelfstandigheid, tegenover zelf verantwoordelijk zijn voor je zaken, tegenover de glorie van het geldverdiene. Hoe belangrijk zijn die verschillen, want in eerste instantie zou je denken dat onze regering geen instrumenten heeft er wat aan te doen.

Daarnaast zijn er andere verschillen, verschillen in wetgeving, in financieringsmogelijkheden. Zou het niet aardig zijn een opsomming te maken van de belemmeringen voor zelfstandig ondernemen die kunnen worden afgeschaft, of waarvan wij kunnen verdedigen ze maar af te schaffen, bijvoorbeeld: winkelsluiting, diplomaverreisten, boekhoudverreisten, verslaggevingsdwang, vergunningstelsels. In het achterhoofd moet worden gehouden, dat een groot aantal zelfstandige ondernemers zich niets aantrekt van al die regels: het zwarte circuit is ongeregeld ondernemerschap; afschaffing van de regels, vereenvoudiging van de procedures zou kunnen leiden tot "witting" van een deel van het nationale inkomen.

3. Rechtvaardige verdeling.

Door D'66 zijn of worden als de "nieuwe schaarsten" genoemd:

- schaarste aan betaald werk
- energieschaarste
- de schaarse ruimte
- het schaarse gezonde milieu
- de schaarste aan woningen

Aangegeven wordt ook dat we de nieuwe schaarsten tot ieders bevrediging moeten verdelen (verkiezingsprogramma 1981).

De vraag rijst welke uitgangspunten D'66 voor deze rechtvaardige verdeling wil hanteren. Daarbij niet allereerst te denken aan een scala van maatregelen, maar aan de toe te passen toetsingscriteria. Een onderscheid in een tweetal categorieën, t.w. principiële en meer praktisch getinte beleidsuitgangspunten, lijkt aan te bevelen.

NOTITIES

92033838

OVERZICHT VAN DE OVERIGE PUBLICATIES VAN DE STICHTING WETENSCHAPPELIJK BUREAU D'66, welke verkrijgbaar zijn op het secretariaat, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ Den Haag. Telefoon 070 — 85 83 03

BESTEL CODE:	TITEL:	JAAR	Prijs excl. porto
B 06	Afrika Notities	1980	f 2,50
B 07	Kernwapens, Vrede en Veiligheid	1980	f 5,—
B 08	Heeft de E.G. meer geld nodig?	1981	f 2,50
CRM 09	Landelijke en Regionale Omroep	1980	f 3,—
CRM 10	Discussienota "Pers" (overdruk uit de Democraat)	1981	f 2,—
CRM 11	Vrijwilligerswerk in Maatschappelijke Dienstverlening en Geestelijke Gezondheidszorg	1981	f 3,50
DV 13	De volgende generatie (Symposium D'66 12½ jaar)	1979	f 4,50
DV 14	Inspraaknota inzake de problematiek van Molukkers in Nederland	1980	f 5,—
DV 15	Studiedag Innovatie 1979	1980	f 5,—
DV 16	Studiedag Tolerantie	1980	f 3,50
E 05	Besparen is vooruitzien	1979	f 4,50
E 06	Herzieningsontwerp Warenwet en de Levensmiddelenwetgeving in Nederland	1980	f 4,50
E 07	Zelfstandigheid in redelijke vrijheid: de visie van D'66 op het Midden- en Kleinbedrijf	1981	f 5,50
E 08	Voorstudie Deeltijdarbeid	1981	f 5,—
E 09	Gedecentraliseerde Energievoorziening	1982	f 7,50
L 03	Agrarische Grondpolitiek: Een redelijk alternatief	1980	f 2,50
L 04	Naar meer en beter bos in Nederland	1981	f 5,—
L 05	Naar een nieuw Zuivelbeleid in de Europese Gemeenschap	1981	f 5,—
L 06	Samenwerkingsvormen in de landbouw	1982	f 5,—
MV 08	Standpuntbepaling inzake abortus	1979	f 3,50
MV 09	Studiedag Gezondheidszorg	1980	f 4,50
OWT 06	Vingerwijzigingen voor een Informatiebeleid	1981	f 8,—
OWT 07	Leven en werken in de Informatiemaatschappij	1982	f 8,—
S 11	Voorontwerp van wet ter beperking van de nadelen van pensioenverlies wegens inflatie	1979	f 2,—
VRO 12	Op weg naar bewonerszelfbestuur I en II	1979	f 4,—
VRO 13	Een pleidooi voor echte verstedelijking	1978	f 3,—
VRO 15	Voorontwerp van wet op woningsplitsing	1980	f 3,—
VRO 16	100.000 extra woningen; een bouwplan	1981	f 5,—
ZZ 01	Geloof en politiek handelen binnen D'66 (discussiestuk)	1981	f 5,50
TD 01	Bescheidenheid wordt gestraft	1982	f 5,—

Bovenstaande publicaties zijn verkrijgbaar zo lang de voorraad strekt, door:

- contante betaling bij afhalen op het secretariaat van de SWB D'66, of
- door overmaking van het verschuldigde bedrag vermeerderd met de verzendkosten als hierna vermeld, op postgiro nr. 33.222.13 t.n.v. de penningmeester SWB D'66 te Den Haag, met in de rubriek mededelingen het te ontvangen bestelcode, of
- door bestelling per telefoon of per brief(kaart), in welk geval de totaal verschuldigde som met 25% administratiekosten zal worden verhoogd.

VERZENDKOSTEN:

bij bestelling van :	1	exemplaar	f 2,—
	2 — 5	exemplaren	f 3,—
	6 — 10	exemplaren	f 4,—
	11 — 20	exemplaren	f 5,—
	21	exemplaren en meer	f 6,50

N.B. Van niet meer voorradige publicaties zijn via het D.I.C. eventuele overdrukken tegen kostprijs verkrijgbaar. Tevens is een lijst van publicaties aanwezig, die niet meer normaal leverbaar zijn.

Een Uitgave van de Stichting Wetenschappelijk Bureau

Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ Den Haag

Tel.: 070 – 85 83 03

Postgiro: 3322213
